

**РАТАЙКИНЯТА НА
ДЯВОЛИЦАТА
БЕЛОРУСКА НАРОДНА
ПРИКАЗКА**

chitanka.info

Един селянин се връщал от панаир дома с каруцата си, пълна със стока. Настигнала го нощта наред пътя и спрял да ношува в гората. Хапнал каквото има в торбата, па легнал да спи на тревата. А на заранта, като се събудил, гледа наоколо мътна вода, плискат се и налитат вълните, ще отнесат и него, и конете с каруцата. Уплашил се той, не знае що да прави. По едно време насреща му се задала лодка, в нея един гребе с весла. Развикал се селянинът, замахал с ръце. Лодкарят свърнал към него, доближил го.

— Загивам, братко — замолил се селянинът, — спаси ме ще ти дам всичко, що искаш.

— Харно! — рекъл лодкарят. — Ще те спася, ама ако ми дадеш онова, що имаш у дома и за което не знаеш.

Помислил си селянинът:

„Каква ли пък имам, за което не зная? — Някоя вехтория сигурно. Е, каквото е там, ще му го дам. Не е време сега да се пазаря.“

— Съгласен съм — викнал той. — Ще ти дам онова, що имам дома, за което не знам, само и само да ме отървеш от тая вода.

— Подпиши ми тогава запис. Олюци от оная брезичка парче кора, порежи си кутрето и с кръв подпиши, та да не се отметнеш после.

Селянинът направил това, що искал лодкарят, и му дал записка. Махнал непознатият с ръка и изведнъж цялата вода се източила, сякаш никога не е била, пък той изчезнал, като че ли мътната го отнесла.

Тогава селянинът се досетил, че това ще да е бил самият дявол, ама нямало що да стори. Станалото — станало! Впрегнал конете и си тръгнал за дома. Като си дошъл, гледа: в къщи пълно с гости — ядат, пият, веселят се, а жена му я няма на трапезата.

— Сполай ви, драги гости — поздравил ги стопанинът. — Какво ви е събрало под моята стряха?

— Добра вест! — отговарят гостите хором. — Жена ти роди едно здраво и хубаво момче. Юрий го кръстихме.

Като чул това, на селянина му притъмняло пред очите. „Толкова години как сме женени, нямахме деца, а сега жена ми е родила син, пък аз го дадох на дявола. По-добре да бях се удавил“ — мислел си той жален и печален и съвсем не му е до веселба.

Както и да е. Раснало детето, пораснало умно и разумно, юнак — хубавеляк, здравеняк, — втори като него едва ли ще намериш. Всички

му се радват, родителите облажават. Пък челото на бащата тъмен облак стеле — оная мисъл не му излиза от главата.

Досетил се Юрий, че баща му таи нещо от него и започнал да го пита:

— Кажи, татко, от мене ли си недоволен или не ме обичаш, та всякога си такъв невесел, намусен?

Въздъхнал бащата и му изповядал как го е обрекъл на дявола.

— Щом е тъй, аз трябва да ида и да намеря нечестивия. Или ще те освободя от обещанието, или главата си ще затрия — рекъл синът и скоро подир тоя разговор тръгнал на път.

Вървял той, вървял през пусти поля и неверни блата, през високи планини и дълбоки долини. Един ден видял някаква схлупена колибка сред дива гора. Влезнал, а вътре — една бабичка стара-прастара, с един зъб отгоре, два зъба отдолу.

— Добър ден, бабичко!

— Добър ден, синко. По своя воля ли си тръгнал или по неволя?

— По неволя, бабичко — и Юрий и разправил какво го е затирило по света.

Изслушала го бабата и му рекла:

— Добре, че се отби при мене, синко. Иди първом ми донеси водица и дръвца да опека една питка. Пък като се нахраним, ще те упътя, а то иначе няма скоро да отидеш при проклетия бесовец.

Донесъл момъкът вода и дърва, опекала бабата прясна питка, нахранила го и му разправила накъде да върви. А накрай добавила:

— Пък като идеш при нечестивия — да го порази гръм от небето! — намери една руса мома с черни очи. Тя ми е щерка. Дяволицата ми я открадна да и шета там и прислужва. Умна е и много дяволщина вече е научила, та може да ти бъде от голяма полза.

Сбогувал се Юрий с бабата и си продължил пътя. Ходил, ходил, половината свят избродил. Изкачил се на една стръмна планина, а там — голям дворец, ограден с висок-висок зид. Похлопал той на портата. Излезнал стопанинът: черен, грозен, страшен, ама целият облечен в злато и коприна. Той бил дяволът.

— Какво искаш, юначе? — пита бесовецът.

— Търся моя пан-господар. Баща ми ме е врекъл нему, още като съм се родил.

— Аз съм твоят пан-господар! Канех се вече да пратя бързоходец за тебе, защото ти порасна и време беше да те взема. Добре, че дойде.

— Кажи ми, светли пане, имаш ли запис от баща ми?

— Имам, имам! На брезова кора с кръв е написан. Ако вярно ми служиш, ще ти върна записа и ще те пусна да си вървиш. Ако не ми угодиш — жив ще те одера, тъй да знаеш! Хайде сега иди си почини, че работа те чака!

А пък жената на дявола въздиша:

— Ох, мъжо. Не ми харесва този юнак. Ще ти стори някоя пакост, да се каеш. По-добре изпъди го още сега.

Дяволът се засмял и й отвърнал:

— Никаква пакост той не може да ми стори. А аз ще му взема душата.

В това време Юрий скитал из широкия двор — търсел ратайкинята, за която бабичката му беше казала. Ходил насам-нататък, най-сетне в дъното на задния двор видял една колибка, а на прага седи руса девойка с черни очи, такава хубава, че нито с перо се изписва, нито с четка се изографисва.

— Ти ли си ратайкинята на пани-господарката? — пита я Юрий.

— Аз съм, юначе! По своя воля или по неволя идваш?

— По неволя, девойко — и момъкът и разправил всичко. — А много здраве ти праща майка ти.

Юрий допаднал на ратайкинята, че нали бил много хубав и юначен, та тя му рекла:

— Не бой се! Аз ще ти помогна да се отървеш от нечестивеца. Легни сега да починеш, че идеш отдалеко, пък утре кой знае каква ли работа ще ти измисли нашият пан-господар.

На другия ден отишъл Юрий при дявола и го попитал:

— Пане-господарю какво да работя?

— Ето какво: тая нощ да изсечеш хе оная борова гора да почистиш мястото, земята да изореш и засееш с жито. До изгрев слънце житото да узрее, да го овършееш и смелиш, а от брашното баница да ми завъртиш, та като се събудя, да ми я донесеш за закуска. Ха сега върви и си гледай работата!

Тръгна, Юрий по двора с наведена глава — не знае що да прави. Отишъл при ратайкинята, а тя го пита:

— Защо си такъв жален-печален?

— Тъй и тъй ми нареди нашият пан-господар — разправил и момъкът. Пък аз всякаква работа съм вършил, ама за такава не съм и чувал. Отиде ми главичката...

— Не тъжи! Всичко ще се нареди — утешила го тя.

— А ти по своя воля или по неволя още стоиш тука? — попитал я Юрий.

— Ами! Как тъй по своя воля!? Ще слугувам на дяволицата, ще робувам, докато някой ме обикне и ме отведе оттук. Тъй ми рече веднъж моята пани-господарка.

— Ако се съгласиш, аз ще те отведа и с радост ще се ожена за тебе — рекъл нашият юнак. — Защото ти си не само хубава, ами както виждам, и добра, и умна.

Започнали те да се сговарят какво ще бъде, как ще бъде. Дълго си говорили. На мръкване момата рекла:

— Легни сега да спиш и остави работата на мене!

Заспал Юрий сън дълбок. А среднощ девойката излязла на прага, плеснала три пъти с ръце и мигом долетели при нея най-различни чудовища:

— Добър вечер, млада господарке! Защо ни викаш — на приказка или за работа?

— За работа ви викам. Да изсечете боровата гора на хана, да изчистите мястото, да го изорете и засеете с жито. Тая нощ житото ла узрее, да го овършеете и смелете, а от брашното баница да разточите, утре призори да ми я донесете!

Втурнали се чудовищата, закипяла работа: едни секат, други бранят, трети орат... Дордето слънцето изгрее — всичко било готово.

— Ето ти баницата, млада господарке!

Поела момата баницата и рекла на своите прислужници:

— А сега всеки да си иде, откъдето е дошъл!

И чудовищата в един миг изчезнали.

Събудил се Юрий, отива с баницата при дявола:

— Моля, пане-господарю, заповядай — яж!

— Браво, Юрий — казал дяволът, ама не бил доволен. — Едната заръка добре свърши. Ще ти дам още две. Ако и тях свършиш, ще те пусна да си вървиш, ако ли не — с меча по врата! Хайде сега иди, почивай три дни, а на четвъртия ела да видим за какво те бива!

А дяволицата кърши кривите си пръсти, клати глава и въздиша:

— Ох, нещо ми казва, че добро няма да видим от този юнак. По-добре пусии го да си върви, откъдето е дошъл!

Ала мъжът и се засмял и махнал с ръка, не я послушал.

На четвъртия ден отишъл Юрий при дявола, а той му нарежда:

— На оня най-висок връх, хей-там, да ми построиш за една нощ дворец, по-хубав от сегашния ми! В него да има толкова стаи, колкото са дните в годината; потонът да е от мрамор — син като чисто небе, а по него да плуват ясно слънце и светъл месец и звездици да трепкат; покрива да настелеш с макове и във всяко маково зрънце да вбиеш по три златни гвоздейчета! Около двореца да тече река и през нея мост да прехвърлиш, застлан със златни и сребърни плочки; през моста да опънеш дъга, двата и края във водата да опират. С една дума: да построиш такъв дворец, че да не ме е срам гости да посрещам в него! А сега върви и не се потривай!

Отишъл Юрий при момата и ѝ разправил какво му е заръчал дяволът.

— Легни и спи — всичко ще се нареди! — рекла му тя.

Среднощ, когато всички заспали, повикала момата помощниците си и им заповядала какво да правят.

Втурнали се чудовищата към върха, работата закипяла: кой камъни дяла, кой стени вдига, кай покрив покрива...

Когато се разденило, отишли при момата:

— Всичко е готово, както ти заръча, млада господарке!

Събудил се Юрий и чудом се чуди: виши се до възбог светъл дворец, опасан с река, а над моста дъга многоцветна гори. Отишъл в двореца — едва не ослепял: на самия потон ясно слънце грее, светъл месец блести, звездици трепкат, трепкат.

В това време дошъл и дяволът. Гледа и хем се любува, хем яд го хваща, ама няма как. Рекъл:

— Е, юнак си ти, Юрий! Втори като тебе няма. Добре си свършил моята заръка. Ела при мен подир четири дни, ще ти дам още една, последна работа. Ако я свършиш — при баща си ще си идеш. Не я ли свършиш — главата долу! Хайде сега върви да почиваш!

А дяволицата пак:

— Ох, отпрати тоя халосник, докато е време! Ще ти изяде главата...

Дяволът се смее и заканва:

— Виждам аз, че някой му помага. Ама от мен той няма да се отърве.

На четвъртия ден Юрий се явил, а дяволът му рекъл:

— В обора ми стои един кон — цена няма! Ама не е обяден. Обязди го, укроти го! Ето какво искам от тебе! Както виждаш — лека работа.

— Харно! — отговорил момъкът. — Утре ще го обядя. Тая работа ми е присърце.

Отишъл Юрий при ратайкинята. Радва се:

— Лесна работа ни даде панът-господар тоя път.

— Не — отвърнала девойката, — не се радвай отнапреж! Тая е най-мъчната работа и може да се затриеш. Ти си мислиш, че същински кон ще яздиш, пък той ще бъде самият пан-господар, нечестивецът. Не вярва той, че ти самичък си изпълнил двете заръки и иска сега сам да те изпита. Ама ти се не бой, аз и сега ще ти помогна.

На заранта момата научила Юрий:

— Вземи тая върбова клонка. Щом конят се разбеснее, ти го удари с това клонче между ушите и той веднага ще утихне!

Отишъл нашият юнак в обора. Гледа там кон — същи змей: очите му с кръв наляни, из ноздрите — пламък блика, из ушите — пушек пуши. Не дава да припариш. Замахнал Юрий с клончето — огънят стихнал; приближил се до коня, а той се изправя на задните си крака, играе дяволско хоро, не се оставя да го възседнеш. Пък като запръхтян, зацвилел — оборът се разтърсил. Шибнал го Юрий между ушите — конят на колене паднал; метнал му се юнакът веднага на гърба, че като се разярила оная ми ти хала, заподскачал — насмалко на ездача главата в тавана да удари, да го остави на място. Ама Юрий не се уплашил: удря го с върбовата клонка между ушите, силата му взема. И понесъл се конят като вихър, земята не достига; лети и все гледа да събори ездача, та да го смаже с копитата си. Пък Юрий го шибва, шибва — не му дава дъх да си поеме.

Препускал конят и летял, препускал и летял — девет земи преминал, ама накрая така се уморил и замаял, че вече не можел да лети, ами се усмирил и тръгнал полечка, кротичко към двореца.

Оставил юнакът бесния кон в обора и се върнал при момата. Всичко и разправил кое как е било. А на заранта отишъл при дявола. Заварил го в леглото с превързано че о: лежи и пъшка.

— Ех! — изръмжал нечестивецът. — Такъв слуга като тебе не ми трябва. Вземи си бащиния запис и утре сутрин върви, където щеш, само тука да те няма.

Грабва Юрий брезовата кора, хвърчи към колибата на момата. А в това време дяволицата гълчи мъжа си:

— Нали ти рекох да го изпъдиш? Виж какво те е направил — само синини. Ами ти си хем некадърен, хем никого не слушаш. Аз ще му изпия кръвта на този момък. Потрай до утре да видиш!

А Юрий разправил всичко на момата и записа показал:

— Сега нали и ти ще дойдеш да те отведе дома?

Мамата клати тъжовно глава:

— Не е такъв нашият пан-господар, че да те пусне жив от ръцете си. Не бива ла дочакаме утрото. Още нощес трябва да бягаме, иначе нечестивецът и двама ни ще погуби.

Стегнали се посред нощ за път. Момата се изплюла в елин ъгъл на колибата, залостили здраво вратата и тръгнали да бягат.

На заранта дяволът изпрати; един от слугите си да доведе Юрий. Тропа на прозорчето.

— Ставай, че панът-господарят заповяда да идеш при него!

— Ей сегинка ще стана — отвръща плюнката.

Отишъл си слугата. На пладне дяволът пак го праща.

— Хайде, идвай, че господарят се сърди!

— Ида, ида, обличам се — отвръща плюнката.

Привечер слугата за трети път идва, хлопа и вика:

— Мия се — отвръща плюнката.

Ядосал се дяволът. Праща няколко слуги да вържат момъка и да го доведат. Хлопат, тропат слугите — никой се не обажда, защото плюнката вече била изсъхнала. Строшили вратата — колибата празна. Казали на дявола. Пък той като се разбесувал, разлудувал, удря си главата о стенат скубе си брадата.

А на пани-господарката пяна хвърчи от устата:

— Избягал, че и ратайкинята ми отвел. Скоро потеря да го стигне! Него да посекаат, а нея тук да доведат, че тя ми трябва: такава изкусна работничка никъде не ще намеря!

Метнали се слугите на яки коне, втурнали се подир бегълците. А пък те бягат, колкото силите им държат. По едно време момата рекла:

— Я си сложи ухото на земята да чуеш шуми ли гората, ечи ли пътят?

Турил Юрий ухо на земята, заслушал се и рекъл:

— Ей, силно шуми гората, високо ечи пътят.

— Проклетият пан е пратил потеря по нас. Те скоро ще ни настигнат. Затова аз ще се превърна в стадо овце, а тебе — в стар овчар. Щом слугите те попитат дали си ни видял, ти им кажи: „Видях един момък и една мома да минават оттук, когато бях млад.

Тогава имах само две овчици, а сега съм вече старец, вижте колко много овце паса.“

Извадила момата из пазвата си една шарена кърпичка, размахала я и се превърнала в стадо овце, а Юрий сторила стар овчар. Ето че подир малко и слугите на дявола довтасали.

— Ей, старче! — викат те. — Видя ли оттука да минават момък и мома?

— Видях, как да не видях.

— Кога?

— Когато бях още момче и пасях само две овце, а сега съм вече стар, ама вижте колко овце имам!

„Охо, тук има хиляди овце. Отдавна е било значи. Не можем ги догони“ — рекли слугите и обърнали назад конете. А двамата млади си продължили пътя.

Върнали се потераджиите и казват на дявола:

Никого не видяхме, пан-господарю, освен един старец, който пасеше овце.

— Ех, глупци с глупци! — викнала дяволицата. — Та те са били. Трябваше овчаря да убиете, а овците да подберете и при мене да ги доведете. Мятайте се пак на конете! Овчаря посечете, а овците доведете!

Препуснали слугите назад да догонят бегълците. А Юрий и момата вече половината път изминали. Бягат, бягат... По едно време момата казва:

— Я си сложи ухото на земята да чуеш шуми ли гората, ечи ли пътят?

Послушал Юрий и казва:

— Силно шуми гората, високо ечи пътят.

Веднага момата размахала кърпичката — превърнала се в градина, а Юрий — в старец-градинар.

Пристигат слугите и питат:

— Дядо, видя ли един стар овчар със стадо овце оттук да минава?

— Не съм видял, макар че от памтивека пазя тая градина.

— Ами момък и мома да бягат?

— Видях, как да не видях.

— Кога беше?

— Пролетес, когато цъфтяха овошките. Пък сега вижте ги, вече са узрели.

Слугите се върнали, а младите продължили да тичат по-нататък.

Отишли потераджиите в двореца и казват, че не са намерили бегълците:

— Видяхме само стар градинар, който шеташе из една овощна градина.

— Ех, глупаци! — нахвърлила се дяволицата върху слугите. — Та това са били те. Трябваше градинаря да посечете, а овошките да оберете и тук да донесете! Вижда се, че вие няма да свършите работа, ами я аз да отида да ги хвана.

Спуснали се да гонят младите всички: дяволът, дяволицата и слугите. Летят, хвърчат, облаци прах дигат, гръм гърми, земята стене.

Дочули Юрий и момата този шум и трясък и хукнали още побърже. А като разбрала момата, че няма да могат да избягат от потерята рекла на момъка:

— Мили мой, макар че вече не сме далеч от бащиния ти дом, не ще можем да стигнем навреме. Ще трябва да те спасявам, пък аз ще видя как ще се отърва. Ти мини напред, а аз ще се превърна в река пътя на нашите гонители-мъчители да пресека.

Юрий отминал малко напред и като се обърнал, що да види — разляла се една широка река зад гърба му. Стои той на брега като втрещен, още непроумял какво става.

Ето че потерята се задава, най-напред дяволът лети, остър меч размахва и крещи. Без да се огледа, втурнал се във водата. А реката го повлякла, дръпнала го в един въртоп — удавил се и той, и конят му.

Довтасали и другите. Спрели край брега. Пани-дяволицата реве и си скубе косите:

— Ах, мъжо! Ах, мъжо! Нали хи казвах, че тоя халосник ще ти изяде главата! — И закрещяла като побесняла: — Сечете с брадвите, мушетите с ножове реката! Това е моята ратайкиня. В адски огън да се пече, проклетницата!

Започнали слугите да секат и мушкат водата. Заохкала, застенала реката, потекла алена, кървава. А Юрий стои на другия бряг, не знае що да стори, как да отърве милата си.

Наревала се дяволицата, изморили се слугите да бъхтят водата, тръгнали да се връщат дома само със закани.

Слуша Юри — стене реката и тихом говори:

— Ох, колко зле съм ранена! Ще ида при мама да ме лекува. Дълго време ще трябва да лежа. Дълго с тебе скъпи, няма а се видим. Иди си сега ти дома, ама гледай с никого да се не целуваш. Целунеш ли — ще ме забравиш.

Поседял, повъртял се край брега момъкът и накрай си тръгнал нажален за дома. Бащата и майката, като го видели, спуснали се да го прегръщат и целуват, че жив и здрав се връща. А синът не дава да го целуват. Чудят се старите, не проумяват защо.

Много време изтекло. От момата — никаква вест. Седи в къта Юрий намръщен, не говори, тъгува. А една нощ майката не се стърпяла и като спял, целунала го. Той пък в съня си помислил, че това е момата. Прегърнал я, целунал я и като се събудил — забравил за нея, сякаш никога не я е срещал.

Подир някое време родителите намерили на сина си невеста. Харесала тя Юрий, пък и той не се дърпал. Застягали се за сватба. На уречения ден в бащината къща — голямо веселие. Сватбарите ядат, пият и песни пеят. Само младоженецът мълчи, на сърцето му нещо тежи — какво и той не знае.

А в кухнята жените сватбени колачи месят, с разни украси ги лепят. Изведнъж, отгде се взела, влиза руса девойка с черни очи и им говори:

— Позволете и на мен, сватбарки, да замеся един колач: с две гълъбчета ще го украся, на младите ще го поднеса.

Жените позволили. Измайсторила девойката един чудно хубав колач и две птичета — гълъб и гълъбица. Залепила гълъба на колача, а гълъбицата в ръка взела. Сетне влязла при гостите, поставила колача

пред младоженците. Държи тя гълъбицата, с клюна и по главата на гълъба чука, жално-милно нарежда:

— Забрави ти, гълъбе мой, от колко беди аз те отървах! — и чук по главичката... — Забрави, ти, гълъбе мой, че от страшна смърт те избавих! — и пак чук! по главичката... — Забрави ти, гълъбе мой, как заради тебе ме мушиха, рязаха! — и чук! по главичката ...

Тогава на Юрий сякаш перде от очите му паднало — припомнил си всичко, познал своята мила. Скочил и започнал да я милва и целува.

Ето я, родители, моята годеница-гълъбица! — викнал той. — Тя неведнъж от тежки беди ме избави и неведнъж от сигурна смърт ме спаси! Само нея аз обичам, тя ще бъде моята невеста за цял живот!

Всички сватбари останали втрещени, изумени: ами сега, що да правят.

Старият сват първи се съвзел, ударил си калпака о земята и викнал:

— На сватба сме дошли. Всичко е натъкмено нагодено! Да продължим сватбата с новата булка, щом така иска нашият добър юнак!

И направили сватбата с готовите дарове и ястия.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.